

Последњих недеља се баш захуктала расправа о НАТО пакту и војној неутралности Србије. Неки мисле да је то само димна бомба власти ради скретања пажње јавности са горућих економских проблема. Други кажу да је то, пре свега, политички маневар опозиционог ДСС-а не би ли се вратио у политички живот и свој рејтинг од 6-7 одсто подигао на двоцифрени резултат. Али ја не мислим да је тако. Нимало не потцењујући тежину економске ситуације ни манипулативне склоности наше политичке елите, нажалост, уопште не верујем да је тема лажна и вештачки наметнута.

Уосталом, начелник српског генералштаба Милоје Милетић управо одлази у петодневну посету САД. Из којих се пре три месеца вратио српски министар војни Драган Шутановац. И где је у међувремену два пута – истина, на кратко – боравио српски министар спољних послова Вук Јеремић.

Како је саопштено, начелник генералштаба ће са својим домаћинима, између осталог, разговарати о „продубљивању сарадње“ са Националном гардом Охаја, затим о „школовању подофицира и официра“ и „интензивнијем приступању програмима војног образовања и обуке“. Па се нешто питам, колико се то српских војних питомаца, официра и подофицира школује и дошколовава у Русији или у Кини? Да ли и са којом то руском (или можда кинеском?!) војном јединицом Србија негује тако тесне везе попут Националне гарде из Охаја? Не тврдим да тога нема, али, ето, није ми познато, а и не сећам се да су медији о томе говорили.

Признајем да су Русија и Кина доста далеко од Београда, Новог Сада, Алексинца, Ниша и Варварина – али неће бити ни да је Охајо ближи. (Сем када се долеће на стратешким бомбардерима.) И није национална гарда Охаја ослобађала српске градове, нити је Охајо због Србије ушао у рат са Немачком и Аустроугарском и вековима, разуме се, уз повремене успоне и падове, био главни ослонац и заштитник српских националних интереса.

Шта хоћу да кажем? Или је прича о равноправним спољнополитичким стубовима Србије била само фарса – или се напросто лоше и недоследно спроводи. Трећег нема. У Србији, у српском министарству одбране, одавно и у МИП-у, постоје НАТО канцеларије и канцеларије за сарадњу са НАТО, а у Бриселу се при команди НАТО отвара српска амбасада. Питам се постоје ли и да ли се такве канцеларије планирају у Москви и у

Пекингу? Планира ли се да Србија, аналогно „Партнерству за мир“, ускоро затражи статус посматрача у „Шангајској иницијативи“ или у „Организацији споразума о колективној безбедности“?

Другим речима, или је потребно принципијелно успоставити пуни паралелизам у нашим односима са прокламованим спољнополитичким „стубовима“ на истоку и западу, или стегнути зубе и пред српским бирачима се појавити са мушким признањем да, заправо, „НАТО нема алтернативу“.

Претходних месеци имао сам неколико пута прилику да са студентима и појединим члановима Форума за међународне односе Европског покрета у Србији расправљам о српској спољној политици, са акцентом на однос према НАТО пакту. И мислим да је добро да се та дебата води отворено и јавно, без табуа и предрасуда. Међу аргументима који су се могли чути у прилог уласку Србије у НАТО најчешће је навођено то да ће Србија остати „безбедносно острво“ у НАТО окружењу и да ће, ако Босна уђе у НАТО а Србија остане неутрална, Срби са обе стране Дрине остати војно-политички подељени и потенцијално сукобљени.

Али зар се тај исти аргумент не може и обрнути? Наиме, зар оно прво не значи да по Србију окружену мирољубивим чланицама НАТО пакта више нема никакве опасности и зар ово друго не би могао бити савршен разлог за то да и БиХ (п)остане војно неутрална? Не само због босанских Срба, него и због Бошњака, који би, је ли, такође били у опасности да се, не дај боже, једног дана „гледају преко нишана“ са својим сународницима из Санџака. На страну што је, већ и због њеног етничког састава и због трагичних искустава из ближе и даље прошлости, једна демилитаризована и стриктно неутрална БиХ очигледно најбоље решење за све. Или макар за све оне којима је истински, а не само на речима, стало до мира и стабилности у региону.

Недавно је Драган Шутановац, залажући се за доношење резолуције о Сребреници, на себи својствен начин повезао питање Сребренице са питањем НАТО пакта и рекао да, „за разлику од Сребренице, која је питање морала, етике, емоција... однос према НАТО је реалполитичка тема у којој су емоције сувишне“, те да, када једног дана НАТО дође на дневни ред, „грађани не би требало да се опредељују на основу емоција“. Заиста интересантан резон. Дакле, о НАТО треба да размишљамо хладне главе, без страсти и емоција, не осврћући се на прошлост, морал и етику. (Узгред, чак и тако верујем да би закључак у погледу нашег евентуалног чланства у НАТО морао бити негативан.) Али зато о злочину у Сребреници треба разговарати само са емоцијама, етиком и – разумљивим – пијететом према жртвама. Ту не важи апел на „хладну главу“, контекст,

политичку мудрост и могуће импликације.

Једна од примедби на поменутих дебатама које сам водио била је и то да неутралност мора бити од других прихваћена и потврђена. И то је углавном тачно. Али је погрешна адреса на коју се таква примедба упућује. Јер, да бисмо уопште могли рачунати на то да неко нашу војну неутралност прихвати, морамо је ми сами узети озбиљно и на њој онда базирати своју спољну и одбрамбену политику. Уградити је у релевантне документе и стратегије, а можда унети и у устав, приликом његове амандманске ревизије. А не да нам пола владе лобира за НАТО, а друга половина ћути или млако демантује. И да се са највишег места поручује да, ЗА САДА, резолуција о неутралности остаје на снази и да се неће мењати „за мандата ове владе“.

Неутралност би морала бити ствар општенационалног консензуса, независно од дневнополитичког интереса и мандата ове или оне владе. Док у Србији, како сада стоје ствари, о томе нема сагласности ни у тренутно владајућој коалицији, ни у владајућој странци. А можда чак ни у главама оних који би о тој ствари требало да одлучују.